



הדרך אשר הוליכך ה'

שיחת הרב זלמן ברוך מלמד לפרשת בהעלותך

להאיר את המצוות • ראשית חכמה – יראת ה' • מדרגות ביראת ה' • מתוך בני ישראל • אחרי שבר – גאון • הצמיחה מתוך משברים • התאוה לתאוה • אחרית כראשית



להאיר את המצוות

נאמר בפרשה:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֱהֲרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו, בְּהִעָלְתְּךָ אֶת הַנֵּרוֹת, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת.

למצוות העלאת הנרות במקדש יש תוכן עמוק. כבר אמרו חכמים (שבת כב:): 'וכי לאורה הוא צריך', הרי הקב"ה לא צריך את האור שלנו, הוא המאיר לכל העולם כולו. אלא שההארה הזו מבטאת את התפקיד המיוחד של עם ישראל, תפקיד שמתבטא על ידי אהרון הכהן – להאיר את החשיכה. 'נֵר מְצִיָּה, וְתוֹרָה אֹר' (משלי ו, כג). המצווה היא נר, התורה מאירה את העולם, ועניינם של ישראל הוא להאיר את המציאות באור ה'. לתת למציאות את התוכן העמוק והגדול שלה על ידי התורה והמצוות.

גם את המצוות עצמן צריך להאיר. אדם יכול לעשות את המצוות 'מְצִוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה' (ישעיה כט, ג), ואז המצוות שלו נעשות כגוף בלא נשמה. כפי שבאדם יש

גוף ונשמה, ועיקרו של האדם היא כמובן הנשמה, כך גם במצוות. גוף המצווה הוא הפעולה עצמה, אך יש גם נשמה למצווה, והיא הכוונה שמלווה אותה, התוכן הרוחני והפנימי שלה. להאיר את המצוות, פירושו של דבר למלא את המעשים בתוכן רוחני, בכוונה. אפילו מצוות שבדבור, שלכאורה כל עניינם הוא הבעה של תוכן מסויים, אנחנו יודעים שאדם עלול לקיים מצווה שבדיבור בלי להתכוון.

אנחנו נמצאים כעת בהמשך של ימי חג השבועות. עניינו של מעמד הר סיני היה להשריש בלבבות בית ישראל את היראה והאמונה הגדולה של מעמד הר סיני, בכל הימים כולם. כל נשמות ישראל היו במעמד הר סיני וקיבלו את הרושם הגדול והעצום של מעמד נתינת התורה לישראל. זה מעמד מיוחד, שהטביע בעם ישראל לדורותיו יראה גדולה ועצומה. מתוך המעמד הזה אנחנו צריכים לחיות את מציאות ה', להיות בבחינת 'שְׁוִיִּתִּי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד' (תהלים טז ח). אנו מצוים לראות את העולם מתוך מבט של אמונה, מבט שבו כל מציאות שפוגשים היא הופעה של גילוי ה'. מין לבוש שריבונו של עולם מתלבש בו. השמיים מגלים את כבוד ה', הארץ, השמש, הירח והכוכבים, האדמה, האנשים, כל הבריות כולן מגלות את כבוד ה', את ריבונו של עולם בורא הכול.

איך חיים את הדבר הזה באופן ממשי - רק על ידי התבוננות מתמדת ביראת ה'. 'הֲיֵן יִרְאֵת אֲדָנִי הִיא חֻקָּה' (איוב כח, כח). לא מספיקה התבוננות פעם אחת, אפילו היא תהיה במשך זמן ארוך שבו האדם לומד על עניינה של היראה ומתמלא ביראה. העיסוק ביראת ה' צריך להיות בתדירות, כמו שמבאר הרב ב'מוסר אביך'. למה יראת ה' נקראת לבדה חכמה, וכל החכמות שבעולם לא נקראות חכמה, מפני שבכל החכמות שבעולם אם אדם יודע את התוצאה המדעית של המדע הזה - זה מספיק. אם היה אפשר לעשות את התוצאה במחשב, לא היה באמת צורך לדעת את כל המהלך. לכן אדם שהגיע אל התוצאה יוכל לקדם את כולם אליה, גם בלי שהן עברו את הדרך שהוא עבר. אבל באמונה, ביראת ה' ואהבתו, לא מספיקה המסקנה ש'אין עוד מלבדו' (דברים ז, לה) בשמים ובארץ. המילים האלו לא אומרות לנו דבר, אלא אם כן הן באות אחרי מחשבה עמוקה ויסודית.

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

מה הפירוש 'אין עוד מלבדו' - שהוא נמצא בכל מקום, שכל דבר שנעשה בעולם הוא תחת השגחתו, שהוא גבוה מעל גבוה, מעל שמי השמים. וכך חושבים על כל המציאות ועל כל הבריאה, ומתבוננים בכך שכל זה הופעה וגילוי של ריבונו של עולם. ככל שהמחשבה יותר מתפרטת ומתרחבת, כך התחושות בלב יותר מתעמקות, עד שהאדם באמת מרגיש שאין עוד מלבדו. הוא לא יוכל לקצר את הדרך על ידי המסקנה שהסיק מישהו אחר.

ראשית חכמה – יראת ה'

התורה אומרת לנו:

וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וַהֲשַׁבְתָּ אֶל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשֵׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד (שם, ט).

לא רק להבין בחכמה ובהבנה, אלא לדעת זה כולל גם את ההרגשה. הבחינה של 'דעת' היא בחינה כפולה: הבנה עם רגש של אהבה ויראה. הביטוי דעת בתורה מופיע במשמעות של ידיעה, אך גם במשמעות של קשר, 'וְהָאָדָם יִדַע אֶת תְּהוֹ אֲשֶׁתוֹ' (בראשית ז, א). ידיעה היא הבנה שמחברת, שמקשרת, שיוצרת תחושות של אהבה גדולה מאוד לריבונו של עולם ויראה גדולה מאוד ממנו. אדם צריך לחדש בכל יום את ההתבוננות הזו, וככל שהאדם שקוע יותר במחשבות הללו, כך הוא יוכל להתעורר אליהן מחדש למחרת בזמן קצר יותר, מכיוון שהוא עסק בזה בהרחבה ובהתמדה.

ידוע שר' חיים מוואלוז'ין, בספר 'נפש החיים', התמרמר על כך שהחסידות מרבה מדי להתעסק ביראה ואהבה, ולא מספיק בפרטים המעשיים. הוא טען בביקורת על שיטת החסידות, שאת היחס הראוי בין העיסוק בתורה ובין העיסוק ביראת ה' צריך ללמוד מדברי הגמרא במסכת שבת שדורשת את הפסוק 'וְהָיָה אֱמוּנַת עַתִּיד, חֶסֶן יְשׁוּעַת חֻקֶּיךָ וְדַעַת, יִרְאֵת ה' הוּא אוֹצְרוֹ' (ישעיה לג, ו), ולומדת ממנו שאם יראת ה' היא אוצרו של האדם – אז התורה שלו משתמרת. הפסוק הזה רומז לשישה סדרי משנה, והיראה היא האוצר שמשמר את התורה. הגמרא נותנת לזה דוגמה, למוכר שלא עירב קב של פסולת חומטין בתוך כור שלם של חיטים.

במקרה כזה יש בעיה במכירה כי החיטים צריכות את החומטין - זה מה שמשמר אותן. כך יראת ה' משמרת את התורה. אומר נפש החיים שהעיקר הוא מה שמכניסים אל תוך האוצר, האוצר הוא רק כעין אמצעי של שמירה ואי אפשר לעסוק כל הזמן רק בבניין האוצר. לכן התורה צריכה להיות עיקר, ויראת שמים זו המסגרת או הבסיס לה. הדוגמא השניה שהביאה הגמרא עוסקת כבר בכמויות: קב של פסולת ביחס לכור של חיטים. בכור יש שלושים סאה, ובכל סאה יש שישה קבים. זאת אומרת שאם מספיק לערבב קב של חומטין בכור של חיטים, היחס הוא אחד למאה שמונים. אומר נפש החיים, שאדם צריך לעסוק ביראה לפי היחס הזה: בכל מאה ושמונים דקות - דקה של עיסוק ביראת שמיים.

לכן, אומר נפש החיים, לפני שהאדם מתחיל לעסוק בתורה בתחילת היום - יעסוק ביראת שמיים גדולה שתבעיר את הלב שלו, ומתוך הלהט הזה יבוא לעסוק בתורה. וכל שלוש שעות, לפני שפגה ממנו ההתלהבות, היראה והדבקות בריבוננו של עולם תוך כדי הלימוד - ישוב ויעורר את ההתלהבות ביראת שמים, ואז יחזור ללמוד עוד שלוש שעות. יוצא שבמשך היום הוא לומד חמש עשרה שעות תורה, וחמש דקות מקדיש ליראת ה', וכך כל היום מלא ביראת ה'. כמובן, יכול להיות שאדם יעדיף להקדיש בתחילת היום חמש דקות רצופות כדי להתעורר ליראת ה' חזקה יותר שתישמר למשך זמן ארוך, ויחזק את היראה בהמשך היום על ידי זמנים קצרים יותר.

מי שיש לו את הכישרון של בעל 'נפש החיים' לעשות כך - יעשה כך, רוב האנשים כנראה צריכים דרך מעט שונה. בכל אופן הדרישה העקרונית שלו היא שלימוד התורה יהיה מתוך יראה שאף פעם לא תדעך. האדם מוכרח לחדש אותה כל הזמן, ומצד שני לא לעסוק רק ביראה.

החסידות לא הלכה בדיוק בדרך הזו, היא הדגישה יותר את היראה והאהבה. לדעת גדולי החסידות היחס הזה שבין הלימוד ובין העיסוק בעבודת היראה הוא כמעט כגוף בלי נשמה, או עם נשמה מאוד קטנה ביחס לגוף המצוות. אדם צריך לעסוק ביראה, לחיות את האמונה, את יראת השמיים. וככל שאדם עולה במעלות התורה, כך הוא חייב שהיראה שלו תתגבר, שתהיה הראשית של החכמה, 'ראשית

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

חִקְמָה יֵרָאֵת ה' (תהלים קיא, י), ולכן כשעולים במעלות החכמה צריכים גם יראה גדולה ועמוקה יותר. כך אנחנו חיים את האמונה, מאירים את המצוות. 'בְּהֶעֱלֵתְךָ אֶת הַנֵּר, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאֲרֶוּ שְׁבַעַת הַנֵּרוֹת', ההארה צריכה להיות מכוונת אל הפנימיות, אל התוכן הפנימי של המצווה, אל פני המנורה. לקשר את גוף המצווה עם הפנימיות שלה.

מדרגות ביראת ה'

ביראת ה' יש מדרגות שונות. יש יראה מפני עונש, וזו היראה הנמוכה ביותר, אבל היא יראה. אדם שיודע שהקב"ה רואה אותו ואת מעשיו, ויודע שעל כל המעשים הלא טובים יש עונש, וגם יודע שמי שלא עושה מספיק מעשים טובים יש לזה תוצאות - הוא מפחד מהעונש, והוא מקיים את רצונו של ה' בצורה מושלמת ומדויקת ככל שהוא יכול. לכאורה זו יראה מאוד נמוכה, כי האדם עושה את המצוות מתוך פחד לקבל עונש. זה לא לשם שמיים. אם מתבוננים בזה, האדם הזה מפחד מריבונו של עולם. זאת אומרת שהוא מאמין שיש ריבונו של עולם והוא חי את האמונה הזו. אמנם הוא חי אותה באופן נמוך, אבל זו מדרגה מאוד חזקה של חיות. כמעט כל אדם מתבייש לעשות עבירה כשרואים אותו, גם אם הוא לא מפחד שיענישו אותו, רק מפני שלא נעים לעשות עבירות בפני אחרים. אבל בצנעה - אין לאדם פחד שיראו אותו. אם אדם יחוש את העובדה הזו, שגם כשהוא מתחבא רואים אותו, ואין אף פעם מצב שלא רואים אותו - זו אמונה.

הנעם אלימלך אומר, שאדם צריך תמיד לדמות לעצמו שבן אדם אחד רואה אותו בכל מעשיו. היום יש כל מיני אמצעים שעל ידם אדם יכול לראות דברים גם בלי להיות שם בעצמו. לשים עין אלקטרונית שרואה, וכדומה. אם אדם יחוש תמיד את התחושה הזו - הוא לא יעשה דברים של איסור. זו המדרגה הנמוכה של יראת ה', והיא בהחלט מדרגה משמעותית.

אנחנו שואפים לעלות מהמדרגה הזו למדרגה יותר גבוהה. לירא מהחטא עצמו כי החטא עושה את האדם פגום, ולא להסתכל רק על הצד של העונש. איך אפשר

לעשות כתם כזה בנפש - זהו אדם שהוא ירא חטא, לא ירא מהעונש אלא מהחטא עצמו. זו כבר מדרגה גבוהה יותר של יראת ה' שאדם פשוט לא רוצה לעשות דברים לא טובים מפני שהם לא טובים. ועדיין, הדאגה היא לעצמו: שלא יהיה פגום ולא יהיה בו חיסרון.

יש מדרגה עוד יותר גבוהה. שהאדם ירא מריבונו של עולם, שלא לעשות נגד רצונו, מפני שהוא מכיר את הגדולה האלוקית, ומרגיש ביטול כלפיה. לא שייך שהוא יעשה משהו שהוא נגד רצונו של ה', הוא פוגע בכך באור ה' המתגלה בעולם. כאן היראה היא לא מפני שהוא עצמו יהיה פגום, אלא מפני שהגדולה האלקית מתמעטת כאשר אדם עושה מעשה נגד רצונו של ריבונו של עולם. זו היראה היותר עליונה, 'יראת שמיים'. יראה מתוך התבוננות בגדולה האלוקית, ומתוך רצון להיות שייך אל הגודל הזה. רצון שהגדולה האלוקית תהיה מושלמת, ולכן האדם לא יעשה עבירות והוא יקיים את המצוות בשלמות, מתוך מגמה שהגדולה האלקית תוכל להתגלות בכל המציאות.

'וּבְעֵבוֹר תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ' (שמות כ, יז). 'אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאָדָמָה' (דברים ד, י) - זה מעמד הר סיני. יש מן המקובלים שהנהיגו לזכור בכל יום את מעמד הר סיני, והכוונה בזכירה זו היא לזכור את הגודל של המעמד הזה, לחזור ולהתבונן במה שהיה שם, הרושם שבני ישראל קבלו שם, ואת הרושם הזה לדמיין ולהחיות. כאילו מעמד הר סיני נמשך עד עכשיו, בתוכנו. וכפי שאמרתי, לא מספיקה התבוננות פעם אחת, אפילו היא ארוכה, אלא צריכים לעבוד על הדבר הזה בכל יום ויום, להעמיק את יראת ה' ואהבתו. וכך לעשות את המצוות ולגשת ללימוד התורה מתוך יראה ואהבה.

מתוך בני ישראל

החלק הבא בפרשה הוא לקיחת הלויים מתוך בני ישראל, וייחודם לעבודה מיוחדת, עבודת הלויים: 'וְנִתְּתָה אֶת הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (במדבר ג, ט), 'נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לִי מֵתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (ח, טז). הביטוי הזה, 'נתונים מתוך בני ישראל' פירושו של דבר הוא שלא מפרידים את

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

הלויים מישראל, להיות שבט מיוחד ומעולה, וישראל נשאים באותה מדרגה שהיו בה, אלא הלויים מבטאים בצורה יותר משמעותית את עניינם של ישראל. הם נתונים מתוך בני ישראל. העבודה שלהם היא עבודתם של ישראל, הם הנציגים שלנו שמבטאים את עבודת הכלל. גם הכהנים הם 'שלוחי דידן' - שליחים שלנו. מה שהם עושים מיוחס אלינו. עבודת הכהונה או הלוויה היא שירות כלל ישראלי, 'מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'.

במידה מסויימת, כל אדם מישראל הוא שליח. מה שהוא עושה, הוא עושה בתור חלק מעם ישראל, בתור שליח לקיום רצונו של ריבונו של עולם.

ר' לוי יצחק מברדיטשב מבאר את הכפילות הזו, 'נְתַנִּים נְתַנִּים הִמָּה לִי', לפי משל לאדם שמביא מתנה חשובה למלך קטן, ארגז עם אבנים טובות ומרגליות, אז יש למתנה שלו ערך כפול. ערך של המתנה עצמה, שהמלך מתעשר, אבל גם עצם הנתינה למלך היא בעלת ערך. לעומת זאת, כשמביאים מתנה למלך אדיר, שהוא עשיר מאוד עד כדי כך שכסף וזהב לא נחשב אצלו בכלל, ומביאים לו אבנים טובות – אז הערך של המתנה הוא בכלל לא חשוב, מה שחשוב זה היחס. הכבוד וההערצה שהוא רוחש למלך, האמון, הבעת הטובה, הביטוי לזה שהמלך הוא מלך טוב, שהוא מטפל בכולם כראוי. כלומר, עצם הנתינה היא הדבר הגדול, ולא החפץ שהוא נתן. הכפילות בפסוק שלנו, 'נְתַנִּים נְתַנִּים הִמָּה לִי', באה ללמד שהנתינה כלפי הקדוש ברוך הוא היא עצמה המתנה.

כך מובן גם מה שאומרת המשנה, 'הוי זהיר במצווה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרם של מצוות' (אבות ב, א). הרי ריבונו של עולם לא צריך את המצוות. כשאתה מקיים מצוות, העיקר הוא שאתה מביע בזה את הרצון שלך לקיים את רצונו. לכן מה הנפקא מינא בין מצווה קלה למצווה חמורה - כל המצוות הן אותה הבעה. מבחינתו של הקב"ה הגדול והקטן שווה, הוא לא זקוק לשום דבר. אתה מביע קישור, זה העיקר, ולכן כל מצווה מביעה את אותו דבר. 'שכר מצווה – מצווה' (שם ד, ב). כשאתה עושה מצווה, זה עצמו עניינה של המצווה, לעשות את ציווי ה'. על כן 'אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות'. עצם עשיית המצוות באופן כללי, הנתינה הזו, היא עניינה העיקרי של המצווה. 'נְתַנִּים נְתַנִּים', עצם

ההתמסרות של הלויים, הנכונות הזו להיות בעבודת ה', והנכונות של עם ישראל למסור את הלויים לכך שיהיו עובדי ה' – זהו העיקר. נזכור תמיד, שעצם הרצון לקיים את המצווה הוא עיקרה של המצווה, ובכל מצווה ומצווה יש את הבחינה הזו.

הלויים נבחרים אחרי שהם עמדו בניסיון בחטא העגל. הם לא נכשלו. וכשקרא משה 'מִי לֵה' אֱלֹי' (שמות לב, כו) באו אליו כל בני לוי ונלחמו בעובדי העגל. 'איש בבנו ובאחיו', וזו הייתה הסיבה לבחירתם. בכל פעם שהקב"ה רוצה להעלות במדרגה אדם יחיד או ציבור, הוא עושה מבחן. מי שעובר את המבחן - עולה בדרגה, וריבונו של עולם מברך אותו. המדרש מביא דוגמאות שונות לכך. אברהם, יצחק, יעקב, הלויים - כולם נבחרו מתוך עמידה בניסיון. אי אפשר להעלות את האדם למדרגה יותר עליונה בלי שהוא ייבחן ויוכיח שהוא ראוי למדרגה הזו.

אחרי שבר – גאון

מכאן צומחת ההתבוננות שלנו על כל הפרשות הבאות בספר במדבר. ישראל יוצאים לדרך, למדבר נורא שבו סכנות וקשיים, פיזיים ורוחניים. הם עומדים להתנסות, והתפקיד של ההתנסות הזו הוא שהם יעמדו בניסיון, ויגיעו למדרגה הגבוהה המתאימה לארץ ישראל. כל קושי שישראל מתמודדים איתו תפקידו לשכלל אותנו.

מיד בתחילת הדרך – 'וְהָאֶסְפָּסֶף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תְּאֵוָה'. משבר. פתאום העם מתלוננים, הם לא מרוצים מאכילת המן, רוצים לאכול בשר. משבר גדול, מצער מאוד. לא עבר הרבה זמן מאז שיצאו ממצרים וראו את כל הנסים והנפלאות, ממש לא מזמן הם קיבלו תורה מסיני ושמעו את דבר ה'. ובכל יום ויום יורד להם מן, נס גדול ולא טבעי - והנה משבר. בני ישראל עדיין לא בשלים למאכל המרומם הזה, והם מתלוננים. הם צריכים לעבור משבר, ודרכו הם יבינו את ערכו של המן. ריבונו של עולם זן ומפרנס אותם, ואת העולם כולו, והמן נותן ביטוי ממשי לכך שה' זן את העולם. המן לא עובר בדרך הטבע שמסתיר את מעשי ה', אלא הוא

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 9

גלוי, נס שבכל יום ויום. על פי סדר הטבע אף אחד לא יודע אם ביום הבא ירד מן.

חז"ל שואלים במסכת יומא מדוע לא ירד המן לישראל פעם אחת בשנה. התשובה בגמרא היא - כדי שישראל יישאו את עיניהם למרום. כך בכל יום ויום יראת השמיים הולכת ומתחזקת, האמונה הולכת ומתעצמת, וישראל לא היו בשלים עדיין לשלמות כזו של אמונה. צריך לעלות באמונה מדרגה לדרגה, וגם אם יש שבר - השבר הזה בונה. מהשבר הזה עם ישראל לומד את הערך של המן, דווקא על ידי העונש, כאשר הם קבלו בשר, והבשר הזה נעשה להם לזרא. הם מרגישים בעצמם 'מה שרצינו לא היה צודק, לא היה נכון'. על ידי זה ישראל מתרוממים, מבינים מה רצו ומבינים שלא היו צריכים לחשוק בבשר הזה.

הצמיחה מתוך משברים

גם למשה יש שבר הוא אומר שקשה לו לשאת את כל העם לבדו, והקב"ה אומר: 'אֶסְפֶּה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל' (יא, טז). עד עכשיו משה היה היחיד שמאיר את אור התורה לעם ישראל, והנה נוספים אליו עוד שבעים תלמידי חכמים ששורה עליהם רוח הקודש. רוח הקודש של משה אינה מתמעטת, אלא היא מתפשטת גם אל הזקנים. ישראל מקבלים הנהגה רוחנית חדשה כתוצאה מהמשבר. המשבר גרם להתעלות. המדרש מרחיב את הדיבור על הגודל והחשיבות של שבעים הזקנים, וכן דיני הכבוד לזקנים ולתלמידי החכמים. כל זה בא כתוצאה ממשבר.

אחר כך מגיע משבר יותר עדין, בתוך המשפחה המיוחדת והקדושה שמנהיגה את העם, בין מרים ואהרון למשה. הם מבקרים אותו לשם שמיים, הם אומרים, שגם בָּנוּ דִּבְרַי ה' (יב, ב), אז למה הוא פורש מאשתו ומשאייר אותה לבדה. ביקורת על משה רבינו, כשנאמרת מפי היותר גדולים - זה משבר נורא שכל ישראל סובלים ממנו. זה חוסר אמון בהנהגה של משה, פקפוק בנביא הגדול ביותר. אבל המשבר הזה גרם לנו לדעת את מדרגתו של משה, לולי כן לא היינו יודעים את זה. אומרת לנו התורה שמשה היה עניו, הוא לא פרסם את זה שהוא זכה לדבר עם ה' פנים

אל פנים. משה הוא עבד ה', הוא עצמו כלום, הקב"ה מדבר דרכו והוא רק מעביר לישראל את דבר ה'. ענווה מוחלטת, מלאה, 'עֲנִיּוֹ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה'. אנחנו לא יודעים להסביר בדיוק את המחשבות של משה, הוא כנראה הרגיש שהוא לא עושה דבר מיוחד, הוא לא חשוב יותר מאחרים. זה התפקיד שלו, ולאחרים יש תפקידים אחרים. האמת היא שהוא זוכה לאור ה', לשמוע פנים אל פנים דברי אלוקים חיים, 'פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ'. וללא המשבר הזה לא היינו יודעים את המדרגה הזו של משה. אילולי היתה באה השאלה - לא היתה תשובה.

כך גם בלימוד, לפעמים אנשים שואלים או מקשים בצורה חצופה, וזה לא יפה, אבל על ידי זה העניין מתברר. לפעמים אם לא מקשים את הקושיה בצורה עוצמתית וחצופה, אז ידחו אותה בקש. דווקא אם 'מנדנדים' לך, אתה מוכרח לתרץ תירוץ יותר טוב. הדברים מתבררים דווקא על ידי הקושיות. היתה כאן שאלה על הנהגתו של משה, קושיה שלא נשאלה בצורה כל כך מנומסת, והיא היא הביאה לתשובה חדשה וברורה.

כשנתבונן, נוכל לראות שכל המשברים שישראל עוברים במשך ההליכה במדבר הם משברים שבסופו של דבר בונים. לפעמים צריכים לעבור הרבה שנים עד שהם מתבררים, ועד שמתקנים אותם, אבל בסופו של דבר התיקון גורם לכך שעם ישראל מגיע למדרגה יותר גדולה. המשבר הוא גילוי של חולשה שהיתה בפנים, וכשמתפרץ המשבר החולשה הזו נגלית, והיא מבהילה כשפוגשים אותה - אבל הגילוי הזה מאפשר לנו לטפל בה. רק כשמתחילים כאבים, וכאשר המחלה מתפרצת - יודעים שהיא קיימת ויודעים איך לטפל בה. לפעמים הטיפול ארוך, אבל סוף סוף יודעים שיש בעיה וצריך לטפל בה. המשברים הרוחניים דומים למחלות הגופניות. הגילוי שלהם הוא חלק משלבי הריפוי.

התאוו לתאוה

על דרך החסידות, דורש ה'שפת אמת', שישראל 'הִתְאָוּוּ תֵאָוָה' (יא, ד). הם התאוו לכך שתהיה להם תאוה, כדי שהם יוכלו לעבוד את ה' עם תאוות. מצד המדרגה

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע • 11

הרוחנית שלהם - הם היו מופשטים, 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן'. אוכלי המן הם אנשים רוחניים, שאוכלים אוכל מאוד רוחני, מין כדור כזה שנותן לאדם את כל צרכיו, ואין בו שום דבר מיותר. הגמרא אומרת שבני ישראל במדבר לא היו צריכים להתפנות, כי המן היה אוכל איכותי ללא פסולת. כולו זך וטהור, מרומם את האוכלים אותו. לכן הצד הגשמי בישראל נהיה מופשט מאוד. ופתאום עם ישראל התאוו לכך שתהיה להם תאוה לבשר, כמו שהיה להם במצרים, כדי שיוכלו לעבוד את ה' באכילה. הם ידעו שצריך לעבוד את ה' בכל הכוחות שיש לאדם, לא רק בכוחות הנפש, גם באכילה ובשתייה, בכל אבר ואיבר, ובשביל זה צריך תאוה.

'וְעֵתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כֹּל' (פסוק ו), ממשיך ודורש השפת אמת, אין לנפש שלנו חושים ורגשות, אז אי אפשר לעבוד כך את ה' בשלמות. אנחנו רוצים שתהיה לנו תאוה לבשר, וכתוצאה מזה נוכל לאכול לשם שמיים. למרות ההנאה מהבשר אנחנו נתכוון באכילה, נחשוב 'איזה יופי שריבונו של עולם נותן לנו אוכל כזה טעים, וכך נוכל לעבוד את ה' במדרגה שלמה יותר'. זו מדרגה של חסידות, ואף על פי כן - זה לא מצא חן בעיני ריבונו של עולם, כי אדם לא צריך להכניס את עצמו לניסיון. אתה אולי חושב שאם יהיו לך תאוות אתה תוכל להפנות אותן לשם שמיים, אך יכול מאוד להיות שהניסיון יהיה קשה, ובסופו של דבר לא תצליח להיות כל כולך לשם שמיים, לכן מוטב שלא תתנסה. אדם לא צריך להכניס את עצמו לניסיונות.

אחרית כראשית

דיברנו על התמודדויות שיש בפרשה שלנו, ואנחנו שגם כן נמצאים בתקופה של הליכה בדרך גאולתנו, מעין מה שהיה אז, צריכים לדעת ללמוד מכך. אנחנו הולכים בדרך גאולתנו, אחרית כראשית, אל המטרה הגדולה והנכספת שעומדת לפנינו - הגאולה השלמה. בדרך ישנם משברים, יש קשיים, וצריכים לדעת שכל משבר בונה. לא לפחד. כמובן לא לשאוף להיכנס למשברים לכתחילה, ואם אנחנו נתקלים במשבר ובקשיים - זה מגלה לנו שישנה איזו חולשה פנימית, ויש צורך

בתיקון. המדרגה האמונית עדיין לא שלמה, לא מספיק עמוקה, ולכן יש תופעות כאלו. הן פועל יוצא של החולשה שלנו. אם יש חולשה בהכרה שלנו את ערכה של ארץ ישראל, חולשה בהבנה שלנו את סגולת ישראל, חולשה בתפיסה שלנו על תפקידו של עם ישראל בעולם - פורץ מזה משבר נורא. פתאום ישנה נכונות לוותר על חלקי ארץ ישראל, חס ושלום, והיא מבטאת את מה שקיים בפנים בצורה חזקה. הביטוי הזה בא בשביל שנוכל לתקן אותו, שנוכל לראות שהמצב חמור, ולהסתער ולתקן את החולשות האלה. ככה היה וכך יהיה.

המאבק שאנחנו נמצאים בו בימים הללו נועד על מנת לתקן, זה 'סותר על מנת לבנות'. אנחנו לא ניפול ברוחנו. יצאנו לדרך, ואנחנו הולכים עם הארון שהולך לפנינו, אנחנו אנשי אמונה וארון ה' הולך אתנו. אנחנו לא יראים מקושי שנפגוש בדרכנו, ואנחנו בטוחים בעזרת ה' שנגיע אל היעד, אל המגמה השלמה, אל הגאולה שאנחנו שואפים אליה, ומבקשים להגיע אליה ברחמים, במהרה בימינו, אמן.

לדף המיוחד לפרשת בהעלותך:



השיחה נמסרה בשנת התשס"ה

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

